

بررسی جشنواره فیلم فجر از نگاه سینماگران (۷)

هنر فارغ از سیاست

جشنواره فیلم فجر، رسم متداول سینمادوستان کشور است که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی شکل گرفت. این جشنواره، ویتربین یکساله سینمای ایران است که طی سال‌ها برگزاری‌اش بافرازو فرودهای بی‌شماری همراه بود و امروز دیگر به ثبات لازم رسیده است. به عنوان یک سینماگر تا به حال حدوداً در شصت هفتاد جشنواره فیلم کوتاه حضور داشته‌ام و در ۱۵ جشنواره برنده جایزه شده‌ام. مسلماً وقتی فیلمی در مکان مناسب و در جشنواره مناسب نمایش داده می‌شود شانس بالاتری برای بررسی دقیق دارد. جشنواره‌ها اعتماد به نفس فیلمساز را بالا می‌برند و به آنها انگیزه مضاعفی برای کارهای آینده می‌دهند. آنها فرصت‌های زیادی برای دیده شدن فیلم فراهم می‌کنند و مسیر فرهنگی آینده را به فیلمساز نشان می‌دهند. برنده شدن در جشنواره باعث ایجاد اعتبار برای فیلمساز می‌شود.

از جمله کارهای مثبتی که جشنواره فیلم فجر در سال‌های اخیر انجام داده، اهمیت ویژه به کارگردانان فیلم اول است. همان‌طور که در دهه پیش، استعدادهای درخشان چه با کارگردانی اولین فیلم خود چه به عنوان بازیگر هنر خود را به نمایش گذاشتند. در این سال‌ها شاهد حضور مفید، جریان‌ساز و اثرگذار فیلم‌اولی‌هایی بودیم که حرفی برای گفتن داشتند و آثارشان در تاریخ سینمای ایران ماندگار خواهد شد.

من امسال در جشنواره فیلم فجر، فیلمی ندارم که یکی از دلایل آن حمایت نشدن کافی از سوی نهادهای سینمایی است از من و امثال من است. متأسفانه شرایط به گونه‌ای شده که حمایت‌ها را بیشتر سمت نام و چهره‌های معروف می‌برند و آن‌قدر به آنها امکانات و تسهیلات می‌دهند که بعضاً همان‌طور که به‌خصوص اخیراً دیدیم از قوانین و قواعد سینمای ایران سرپیچی می‌کنند. در صورتی‌که اگر همه اهالی سینما از حمایت‌های یکسان بهره‌مند شوند حتماً استعدادهای جدید و آثار متنوعی خلق می‌شوند. آثاری که حکایت از حضور فیلمسازان خوب در ژانرهای مختلف است. سینمای ایران به تنوع در ژانر و موضوعات و جغرافیای فیلم‌ها و عدم حضور فیلم‌های آبارتمانی نیاز دارد.

فرهنگ و هنر هیچ ارتباطی به سیاست ندارد. هنر باید فارغ از سیاست باشد. البته طی این سال‌ها انگار تمام مباحث و مسائل کشور رنگی از سیاست به خود گرفته، اما تحریم تمام رویدادهای هنری صددرصد علیه کشور آب و خاک‌مان است. جشنواره متعلق به تمام ایرانیان و رویدادی ملی است. آثار حاضر در جشنواره فیلم فجر و هر جشنواره دیگری در تاریخ فرهنگ و هنر این کشور به یادگار می‌مانند.

آثاری که نتیجه فکر و اندیشه و توانمندی هنرمندان زمان خودشان بودند. هنرمندان با هوشیاری نباید عرصه فرهنگ و هنر را به محلی برای جولان افکار و اهداف دشمنان تبدیل کنند. آنها نباید ماهیت جشنواره را با عملکردشان تغییر بدهند. جشنواره متعلق به مردم و هنرمندان است. چراکه دولت‌ها و مسئولان برگزاری جشنواره می‌آیند و می‌روند. اما فیلم‌ها و هنرمندان و مردم باقی می‌مانند. جشنواره فیلم فجر ویتربین یکساله سینمای ایران است، اما متأسفانه در دوره‌هایی بعضی از مسئولان برگزاری به چشم یک رویدادی تبلیغاتی به آن نگاه کردند. امیدوارم بنا بر ضرورت‌های حال حاضر شیوه سهل‌تر و متفاوت‌تری برای فروش بلیت در نظر گرفته شود و مسیر فیلم دیدن در جشنواره با سهولت بیشتری همراه باشد. چرا که خیلی از مردم در ورود به سامانه‌های اینترنتی برای اخذ بلیت با مشکل مواجه می‌شوند.

محمد متوسلانی، از چهره‌های پیشکسوت دنیای هنر است که علاوه بر بازیگری، کارگردانی را هم تجربه کرده است. کارگردان فیلم‌های سینمایی «کشف‌های میرزائوروز» و «دو روی سکه» در آستانه برگزاری بین‌المللی جشنواره فیلم فجر می‌گوید: متأسفانه برخی سیاست‌گذاران و مدیران ما به اصول اساسی یک جشنواره بین‌المللی توجه نمی‌کنند و همین‌طور عنوان می‌کنند که ما یک جشنواره بین‌المللی داریم. گویا برخی

جشنواره فجر برای گسترش اهداف فرهنگی انقلاب است

محمدرضا شرف‌الدین، عضو هیات انتخاب چهل و یکمین جشنواره فیلم فجر در گفت‌وگو با «جام جم» عنوان کرد

سینمای اجتماعی سالم را امسال در جشنواره فجر می‌بینید

می‌کرد، اعتراض، مقدس است اما اغتشاش نه. خودم اولین کسی بودم که بحث سینمای مصلحانه را در سینمای ایران مطرح کردم. مصلحانه با اصلاح‌طلبی فرق می‌کند. سینمای اجتماعی ما باید مصلحانه باشد، یعنی به کزی‌ها، کاستی‌ها و انحرافات اعتراض کند و اگر هم راه حلی دارد، مصلحانه ارائه دهد. این اعتراض هم باید جنبه اصلاحی داشته باشد، نه جنبه تخریبی، وابستگی و خوشامدگویی به دشمنان و برای شاکردن آنها. ضمن این‌که فارغ از تنوع موضوعی، تنوع سلیق و گرایش‌های سیاسی هم در فیلم‌های این دوره جشنواره فیلم فجر لحاظ شده است. به نظرم در این برهه زمانی که در آستانه خروج از یک جنگ، دشمنی و اغتشاش هستیم وبه وضعیتی طبیعی می‌رسیم، جشنواره خوبی در راه است.

در این چند سال اخیر سینمای اجتماعی به قدری سینمای ایران پرزنگ شد که عرصه را بر ژانرهای سینمایی تنگ کرد. امسال وضعیت فیلم‌ها از نظر تنوع ژانری چطور است؟

البته بهتر است این‌طور بگوییم که به‌پهانه سینمای اجتماعی به سیاه‌نمایی‌های اجتماعی در فیلم‌ها پرداخته بودند. اتفاقاً این شرایط باعث شد نقاب از چهره برخی سینماگران بیفتد. بعضی از این سینماگران

کارگردانان و سینماگران مسأله‌دار نخواسته بود بیایند و فیلم بسازند و در جشنواره فیلم فجر حضور داشته باشند. امسال با دیدن فیلم‌ها متوجه شدیم آثار در شرایطی متعارف و آزاد ساخته شده‌اند. در این دوره خبری از حرف‌های بحث‌برانگیزی نظیر این نبود که ما به شرطی به توی فیلمساز پول می‌دهیم و به شرطی از این فیلم حمایت می‌کنیم که نکبت را نشان بدهی. امسال در یک شرایط طبیعی خبر از ساخت فیلم خوب برای حضور در جشنواره بود. در این دوره حتی فیلم‌های انتقادی هم منصفانه هستند و یک‌سویه و سیاه‌نمایی نیستند و این نکته خیلی اهمیت دارد. اخیر فیلم فجر و اساساً سینمای ایران در دوران هشت ساله منحوس دولت روحانی که همه چیز ما را به نابوی کشید، حال و روز خوبی نداشت و فیلم‌های سیاه زیادی ساخته و به نمایش درمی‌آمد اما جشنواره و فیلم‌های این دوره را خیلی سلامت می‌بینم، چون سفارش سیاه‌نمایی داده نشده بود و سینما را یک شرایط طبیعی برای تولید برخوردار بود و کسی از تهیه‌کنندگان،

بی‌تدبیر وی‌امید

از همان نخستین دوره دولت روحانی در سال ۹۲ نشانه‌های بازیگوشی‌های اجتماعی، خودش را در برخی فیلم‌های سینمایی نشان داد. طبیعی است که بسیاری از این آثار به‌دلیل سازوکار و ملاحظات نگاه رسمی به جشنواره فیلم فجر راه پیدا نمی‌کردند اما با بروز انفعال بازوهای فرهنگی و هنری در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بخشی از این آثار در رویدادی مثل جشنواره فیلم فجر هم نمایش داده می‌شد. در سی و دومین جشنواره فیلم فجر فیلم‌هایی مثل قصه‌ها، عصبانی نیستم، فصل فراموشی فریبا، شیفتگی، چند متر مکعب عشق، همه چیز برای فروش، آرایش غلیظ، ملبورن، ترازدی، سیزده، مردن به وقت شهرپور، خانوم، کلاشینکف و ... حضور داشت که با وجود امتیازاتی در ساخت، نشانی از شعار تدبیر و امید در آنها نبود و فقط سویه‌های تلخ اجتماعی در آنها برجسته شده بود که در بعضی آثار حتی به سیاه‌نمایی پهلو می‌زد. رها شدن

افراد با یکدیگر رودریاستی دارند و نمی‌خواهند قبول کنند که زیرساخت‌های سینما در کشور ما دچار مشکلات عدیده است و تا زیرساخت‌های سینما اصلاح نشود ما نمی‌توانیم جشنواره درجه یک برگزار کنیم، چراکه انجام هر کاری نیاز به فونداسیون و بی‌ریزی قوی دارد. بازیگر فیلم‌های سینمایی «گناهکاران» و «زهرپیر» خاطرنشان کرد: در ابتدا قرار بود جشنواره فیلم فجر جشنواره‌ای برای گسترش و بسط و پیشرفت هنر ملی باشد

و اهداف فرهنگی انقلاب را پیش برد اما امروز که به محصل ۴۰ سال برگزاری این رویداد نگاه می‌کنیم متوجه می‌شویم که همواره در این راه جشنواره دچار فرازونشیب و تغییر مسیر زیادی شده است. من معتقدم باید در سینمای ایران پله پله جلو برویم؛ ابتدا استراتژی روشن و شفافی را برای سینمای کشورمان ترسیم کرده و همه مدیران و دستگاه‌ها و نهادهای سینماگران را ملزم به پیروی از آن استراتژی کنیم./ سینماپرس

نمایش از عطر آلود، یکی از آثار این دوره جشنواره فیلم فجر

نشانی از اخلاق‌مداری، امیدآفرینی و آگاهی‌بخشی دارند؟

به نظرم اوضاع فیلم‌های جشنواره در این دوره از این نظر هم وضعیت نسبتاً خوبی دارند و می‌توان این مفاهیم را در آنها ردیابی کرد. ضمن این‌که ما این خاصه‌ها را در انتخاب آثار هم لحاظ کردیم و جزو اولویت‌های هیات انتخاب هم بودند.

فارغ از بحث محتوایی و مضمونی برای انتخاب فیلم‌های بخش مسابقه چقدر به ساختار و تکنیک اهمیت دادید؟

حتماً استانداردهای کیفی در این زمینه هم در انتخاب آثار موثر بود اما معتقدم بهتر است به ساختار و تکنیک بیشتر در جشن خانه سینما توجه شود و آنجاست که گروه تخصصی در این زمینه دارند. ما باید در جشنواره فیلم فجر دنبال مفاهیم منطبق با نظریه انقلاب اسلامی باشیم.

با توجه به همین بحثی که مطرح کردید، چقدر آثار این دوره نسبت‌پررنگی با فجر و انقلاب اسلامی دارند؟

فیلم‌هایی با موضوعات انقلابی هم نسبتاً حضور خوبی در جشنواره امسال دارند اما به هر جهت با گذشت هشت سال مبارزه با انقلاب اسلامی در دولت گذشته فیلم فجر عرصه‌ها، امروز یک چراغ امید بسیار مشعشی روشن شده و امیدواری‌های فراوانی به‌ویژه در حوزه فرهنگ، هنر و سینما شکل گرفته است. از جمله این امیدها یکی همین آثار این دوره جشنواره فیلم فجر و کشف استعدادهای تازه فیلمسازی است.

یکی از دغدغه‌ها و نگرانی‌های همیشگی درباره فیلم‌های حاضر در جشنواره فیلم فجر، توان و ظرفیت اقتصادی آنها و موفقیت در گیشه برای بقای صنعت سینما در ایران است. فیلم‌های امسال جشنواره فیلم فجر را در این زمینه چطور می‌بینید؟

سینمای ایران از نظر اقتصادی وضعیت خوبی ندارد. ما با سینمای بیمار و آسیب‌دیده‌ای مواجهیم که خیلی کار دارد. ما نتوانستیم مسیر سینمای دهه ۶۰ تا اواسط دهه ۷۰ را در سال‌های بعد ادامه دهیم. سینمای ما هنوز سرگردان و بلا تکلیف است. یکی از دلایل وضعیت سینمای ما این است که به سرعت جهانی شد و نتوانستیم خط درست دوره‌های مورد اشاره را ادامه دهیم و سلیاقی و سیاست‌های ندانم‌کاری که بخشی از آن هم خائنانه بود، سینمای ایران را زمینگیر کرد. به نظرم حمایت‌ها از سینما باید دقیق و با برنامه‌ریزی درست و کامل باشد و همه توجهات به سمت بلقمرها معطوف نشود. نمی‌توانیم بدون توجه به این مقوله‌ها، انتظار سالن‌های پر در سینما و ارکان‌های موفق داشته باشیم، بنابراین وضعیت فیلم‌های امسال جشنواره فیلم فجر هم تحت تاثیر همین مسائل است و ارتقای ظرفیت اقتصادی آثار در کنار توجه به محتوای سالم، به زمان و برنامه‌ریزی مناسبی نیاز دارد.

مغز استخوان، پسرکشی، دوزیست، قصیده گاو سفید، کشتارگاه و ... در کم و بیش همین راه را می‌روند. وجود فیلم‌هایی چون بی‌همه چیز، ابلق، زالوا، شیشلیک، ستاره‌بازی، روشن، خط فرضی ومامان، سی و نهمین جشنواره فیلم فجر را به جشنواره‌ای تلخ و تیره و عبوس تبدیل می‌کند که نشانی از روشنیایی در آن نیست. آخرین تیرهای در ترکش تیرگی‌های جشنواره فیلم فجر در دوران روحانی، چهلمین دوره در سال گذشته بود و این نگاه‌نمایندگانی چون علف زار، بی‌رویا، شهرک، مرد بازنده، ملاقات خصوصی، بی‌مادر و ... داشت.

مغزهای کوچک رنگ‌زده گرچه فیلم خوش‌ساختی است و نظرها در سی و هفتمین جشنواره فیلم فجر (در اولین سال از دوره دوم دولت روحانی) به خود جلب می‌کند اما سیاهی‌های داشته و نداشته جامعه را یکجا پیش روی مخاطب قرار می‌دهد. شعله‌ور، عرق سرد، چهارراه استانبول، لاتاری، اتاق تاریک و ... هم در قصه‌های‌شان، سیاهی‌ها را تیرتیر جلوه می‌دهد.

متری شیش و نیم در جشنواره سی و هفتم فجر، امتداد نگاه تلخ و سیاه کارگردانش به جامعه‌است. فیلم‌هایی مثل درخونگاه، قسم، طلا، حمال طلا، بچه‌خور (برنده سیمرغ بهترین فیلم کوتاه) و ... هم پیوند محکمی با سیاهی دارند.

سی و هشتمین جشنواره فیلم فجر هم سیاهی و سیاه‌نمایی کام مخاطبان را تلخ کرد، حتی اگر این تیرگی در ویتربین جذابی چون شای پروانه قرار گرفته باشد.

تومان، مردن در آب مطهر، سه کام حبس،

«دسته دختران» سوژه کارگاه‌های «از امروز»

سومین دوره سلسله کارگاه‌های انتقال تجربه «از امروز» که به همت سازمان سینمایی سوره وباهدف انتقال تجربه‌های کارآمد و موثر به علاقه‌مندان سینما برگزار می‌شود، به هفته سوم رسید و به ارکان فیلم سینمایی «دسته دختران» و انتقال تجربه عوامل آن اختصاص دارد. به این ترتیب چهارمین کارگاه انتقال تجربه از روز چهارشنبه ۵ بهمن میزبان عوامل فیلم سینمایی دسته دختران خواهد بود. کارگاه انتقال تجربه این فیلم سینمایی با حضور منیر قیدی کارگردان از ساعت ۱۲ تا ۱۴ و ۲۰ دقیقه و محمدرضا منصوری، تهیه‌کننده از ساعت ۱۵ تا ۱۷ در سالن سوره حوزه هنری برگزار خواهد شد و طبق روال پیشین، پیش از شروع کارگاه‌ها، از ساعت ۱۰ تا ۱۲ ارکان فیلم در محل مذکور برای علاقه‌مندان برقرار است. تاکنون کارگاه‌های انتقال تجربه از امروز با حضور بهروز افخمی فیلمساز پیشکسوت سینما و عوامل دو فیلم سینمایی «صد» و «هناس» برگزار شده است. کارگاه‌های از امروز به صورت هفتگی و در روزهای چهارشنبه، پنجشنبه و جمعه با محوریت انتقال تجربه ساخت آثار سینمایی مرتبط با سازمان سینمایی سوره و با همراهی عوامل این پروژه‌ها برگزار می‌شود./ مهر

«بی‌مادر» برنده

بهترین فیلم جشنواره داکا

جشنواره بین‌المللی داکا از جشنواره‌های معتبر آسیایی است که بیست‌ویکمین دوره آن از ۱۲ تا ۲۲ ژانویه در داکا پایتخت کشور بنگلادش برگزار شد. در این دوره بیش از ۲۵۰ فیلم از سراسر دنیا در بخش‌های مختلف حضور داشتند که جایزه بهترین فیلم به فیلم سینمایی بی‌مادر تعلق گرفت.

«بی‌مادر» اولین تجربه کارگردانی مرتضی فاطمی و تهیه کنندگی علی اوچی از آثار حاضر در جشنواره سال گذشته بود و ماجرای دو پزشکی را روایت می‌کرد که بچه‌دار نمی‌شدند و برای اجاره رحم سراغ زنی می‌روند که پسرش در نوبت پیوند کلیه قرار دارد.

فیلم‌های خارجی به ارکان کمک نمی‌کند

از دیرباز بعضی از سینماگران ارکان فیلم خارجی را پاسخ به نیاز مخاطبانی می‌دانند که تنوع را در فیلم‌های روی پرده طلب می‌کنند. بر این اساس ساسان سالور، تهیه‌کننده فیلم‌های سینمایی «بدرو بگداد» و «سه کام حبس» را مقله‌ای امتحان پس داده در سینمای ایران می‌داند و می‌گوید: متأسفانه مشکل ما این است که اساساً مسئولان سینمایی و وزارت ارشاد می‌خواهند چرخ را از اول اختراع کنند! ارکان فیلم‌های خارجی در سینمای ایران مقله‌ای امتحان پس داده است و تجربه ثابت کرده مردم هیچ میل و اشتیاقی برای تماشای این آثار ندارند. وقتی نزدیک به ۴۰۰ فیلم پشت ارکان معطل مانده‌اند و هنوز یک ارکان نیم‌بند درست در سینمای کشور نداریم چرا باید به فکر ارکان فیلم خارجی باشیم که جز ضرر و زیان هیچ دستاوردی ندارد و قرار است بخشی از ناوگان تحفیف سینمای کشور را تحت اشغال خود درآورد؟ این سینماگر متذکر شد: مردم به راحتی می‌توانند فیلم‌های به روز را در منازل خود ببینند و برای تماشای این فیلم‌ها به سینما نخواهند رفت./ سینماپرس

